

Csepeler

Door B. Hafmans

Csepelers (foto: B. Hafmans, 2009)

De Csepeler hoogvlieger is van oorsprong een Hongaars vliegras. Zijn Hongaarse naam is: Csepeli magasröptű hófehér keringő (Csepeler hoogvlieger sneeuwwit). De rasnaam geeft al aan dat de csepeler uitsluitend een wit verenkleed heeft en genoemd is naar Csepel, een zuidelijke stadswijk van de hoofdstad Boedapest. Het ras is in 1941 ontstaan in Hongarije uit de gestorkte Boedapester hoogvlieger, door jarenlang in de kweek te selecteren op de lichte kleurvariant.

In Hongarije bestaat sinds 2009 een rasvereniging voor de Csepeler hoogvlieger. De witte boedapester en de Csepeler hoogvlieger zijn beslist twee verschillende rassen en zijn dus niet identiek.

Hongaarse standaard van de csepeler

Plaats van herkomst: Csepel (1941) in Boedapest, Hongarije. Mutatie van de Boedapester hoogvlieger, waarmee verder is gekweekt.

De uiterlijke kenmerken zijn onder meer: middelgroot, enigszins gestrekt lichaam, kaalbenig, witte hoogvlieger met opgerichte lichaamshouding en levendig temperament. Trapezium vormige kop met doorlopend rechte snavel-voorhoofdlijn. Matig brede, gespierde borst. Blanke snavel en teennagels. De iris van het iets naar buiten tredend oog is bruin met een donkere pupil. De langste slagpen is 24-27 cm en de hoogte van de duif is 20-24 cm.

Kleur: wit. Sneeuw wit zeggen de Hongaren.

Kop: gladkoppig, waarbij snavel en voorhoofd een lijn vormen, voorhoofd licht gerond, nagenoeg vlakke schedel met afgerond achterhoofd, de snavellijn midden door het oog.

Oog en oogrand: de oogbollen treden iets naar buiten en de iris is bruin met een donkere pupil. De oogranden zijn smal, rond en fijn van structuur. Ze omsluiten het hele oog en hebben een roze witte kleur, die lijkt op perkament.

Snavel: blank van kleur, middellang (15-17 mm), breed aangezet en geleidelijk versmallend, enigszins naar beneden gericht. De neusdoppen mogen de voorhoofdsbelijning niet verstoren. De neusdoppen zijn klein en glad.

Hals: verticale houding, van gemiddelde lengte en versmallend naar de kop.

Borst: matig breed, goed gespierd, licht gewelfd.

Rug: matig breed, afhellend.

Vleugels: nauwsluitend aan het lichaam, met breed schild, vleugeldracht normaal.

Staat: 12 staartpennen, een pen breed en lang.

Benen: middellang, wijd uit elkaar, middelmatig van lengte en helder rood. Nagels hebben dezelfde kleur als de snavel, blank.

Veren: glad en strak tegen het lichaam.

Ernstige fouten: te fors type, ronde kop, het oog niet in het midden van de kop, te weinig vulling boven de ogen, grove oogranden, grove neusdoppen, kneep in het voorhoofd, te lange smalle of korter dan wenselijke snavel, geen blanke snavel en teennagels, voetbevedering, gekleurde veren of pennen op elk deel van het lichaam, parelogen, rood of orangerood gekleurde ogen, korte dikke nek.

De evaluatiecriteria bij beoordeling: algemeen voorkomen, type en stand, grootte, kopvorm, oogkleur, oogranden, snavelkleur en spieren.

Vliegstyl: het zijn aaneengesloten troepvliegers met een walsende vliegstyl zeggen de Hongaren. Een rondcirkelende vlucht boven het hok op gemiddelde hoogte tot punthoogte.

Vereiste vliegduur: 3 uur en 30 minuten.

Ringmaat: 7 mm.

Bovenstaande standaard is een vrije Hongaarse vertaling. Met dank voor de bijdrage van Martin van Uden, keurmeester voor sierduiven en vliegduivenliefhebber.

Algemeen

Csepeler hoogvliegers houd ik al zeventien jaar en ben erg tevreden over hun vliegstyl en duur van vliegen, oriënteringsvermogen, gering verlies tijdens de vlucht, kweek, gedrag, gezondheid en eenvoudig en mooi uiterlijk. Csepelers zijn eenvoudig te houden; dat wil zeggen: ze stellen geen hoge eisen aan hok en voer, passen zich goed aan de omstandigheden aan, hebben een prima weerstand tegen ziekten en een goede natuurlijke gezondheid, zijn goede kwekers waarbij zowel de duivin als de doffer veel zorg besteden aan hun kroost. Het oriëntatievermogen is voldoende en csepelers gaan zelden verloren bij het uitwinnen, hebben een mooie hoogvlucht van een paar uur en een fraai krachtig uiterlijk. Om verliezen tijdens de vlucht zo klein mogelijk te maken, is voorafgaand aan een vrije vlucht aandacht voor natuur en weersomstandigheden een must.

Veel VDS-liefhebbers houden hun vliegduiven zo dicht mogelijk bij de natuur; hun duiven worden gevoerd met gezonde en gevarieerde gedroogde granen, peulvruchten en zaden van het land; de mest kan worden hergebruikt in de tuin, kunnen dagelijks of om de dag (afhankelijk van het ras en de liefhebber) vrij vliegen en krijgen incidenteel bij medische noodzaak medicijnen. Ik kies voor een zo natuurlijk mogelijke manier van het houden van duiven en manipuleer niet met licht en donker waardoor het natuurlijk hormonaal proces wordt beïnvloed en ik kies ook niet voor winterkweek.

De csepeler in Nederland

De eerste csepelers zijn in 1993 in Nederland ingevoerd door dhr. Jan Mensink in Rijssen. Hij kocht vier kopeltjes van de in die tijd bekende Duitse vliegduivenliefhebber dhr. Heinz Bussmann uit Ibbenbüren (D). Deze csepelers zijn in 1994 gegaan naar mijn vriend en leermeester in de vliegduivensport Ad Maas († 2002), met een oorspronkelijk Amsterdams plat. Ad had veel interesse, kennis en gevoel voor duiven. Hij slaagde erin ook schuwe rassen met zijn rustige en geduldige houding en voermethode, handtam te krijgen. Zijn eerste vereiste was de kwaliteit van de vliegduif en hij selecteerde streng op gezondheid, vitaliteit, kweekwaarde, gedrag, zachte veren, vliegprestatie en voermethode (matige hoeveelheid van kwalitatief gezond en gevarieerd voer). Uiterlijk was voor hem in de vliedsport niet een belangrijk selectie criterium, wél kwaliteit en natuurlijke weerstand en gezondheid.

Vanaf het eerste moment dat ik de csepeler zag bij Ad fascineerde het ras mij: mooi wit met blanke snavel, elegant, gespierd en het bleek een betrouwbare hoogvlieger. In 1995 kreeg ik van Ad mijn eerste csepelers.

Na een paar jaar zag ik degeneratieve verschijnselen door inteelt: een kleiner lijf en dunnere veren. Nadat ik mij eerst uitgebreid heb laten informeren door een paar goede kenners van de Hongaarse vliegduivenrassen zoals dhr. Huber uit Enschede en dhr. Bussmann uit Duitsland ben ik samen met mijn vrouw naar dhr. Schweitzer In Pécs in Hongarije gereden.

Dhr. Schweitzer was een ervaren en succesvol csepelerspecialist. In de Hongaarse duivenliteratuur werd geschreven dat hij in 20 jaar zeven keer vliegekampioen met het vliegras csepeler was geworden. Ik zag in zijn eenvoudige goed geventileerd duivenhokken veel gezonde, vitale en later goed vliegende csepelers. Ook zag ik dat het voeren en de voermethode niet vergelijkbaar is met de in Nederland gangbare manier en kwaliteit. In de voerton zag ik grote en voor een groot deel gebroken maïs van matige kwaliteit, een enkele grijze erwt en verder wat gerst en tarwe. De hoeveelheid bij het voeren was schraal, maar de duiven doken erop alsof het een lekkernij was en de duif die niet sterk, dominant en snel was, kreeg simpel nagenoeg niets.

Er zijn waarschijnlijk maar weinig duivenliefhebbers die bij het voeren en selecteren van hun duiven denken aan de wijze woorden van de Duitse dichter en natuuronderzoeker Goethe: *"In der Beschränkung zeigt sich der Meister!"* Wij voeren onze duiven met de door voerbedrijven met zorg samengestelde gezonde en geverierde granen en zaden, maar de meeste liefhebbers hebben de neiging te veel te voeren. Maar te veel voeren is zeker om meerdere redenen fout. In Nederland verwennen we onze duiven op allerlei manieren, maar zijn ze daardoor kwalitatief beter dan bij een eenvoudig en schraal menu en een streng, bijna natuurlijk regiem zoals ik bij dhr. Schweitzer zag? Ik heb vier koppels gekocht bij dhr. Schweitzer en ze bleken, ook na jaren, van goede kwaliteit.

Genoegen

Ik heb dus sinds 1995 Csepeler hoogvliegers en aan het ras heb ik al veel plezier beleefd. Ze vliegen probleemloos enkele uren hoog in de lucht, cirkelend boven het hok met een wat de Hongaren noemen een walsende vliegstyl en dat oogt fraai. Hoe geweldig is het gevoel om de vliegbewegingen van eigen duiven hoog in de lucht te observeren en te weten dat ze over een paar uur weer terugkeren naar hun hok. Ik kijk dus graag naar mijn vliegende duiven. Ik weet, het heeft geen zin want ze vliegen er niet hoger in groepsverband door, maar mijn bewondering op afstand en trots is als een kind dat naar een draaimolen kijkt; het is gratis, voel me een stukje van de natuur en wat jaloers, want wat mijn duiven laten zien, kan ik als mens niet. Het goede, positieve gevoel dat het houden van mijn vliegduiven zoals de Csepeler hoogvlieger mij geeft tijdens een goede vlucht is mijn grote genoegen.

Grote aantallen duiven zijn niet nodig om bovengenoemde vliegstyl te kunnen waarnemen. Dus ook liefhebbers met weinig ruimte, tijd en geld kunnen csepelers houden. De csepeler kan het beste in een klein duivenhok gehouden worden. Vliegen doen ze buiten het hok. Het ras is van nature temperamentvol maar is tam te maken. Duiven tam maken en doen luisteren, kun je bevorderen door ze te huisvesten in een kleine ruimte en met een rustige houding, maar vooral via het voerpotje! Een paar snoepzaadjes en plagerijtjes bevorderen de tamheid ook, maar lukken alleen goed bij al tamme duiven en komen dus op de tweede plaats. Het is prettig tegen je duiven te praten en je kunt een goed gesprek hebben met een duif. Maar duiven hebben alleen een melodie en geen tekst en vinden alles goed.

Kweken

De kweek verloopt gemakkelijk. In de vliegduivensport telt mooi of lelijk niet, maar ik heb bij het samenstellen van mijn kweekduiven een bepaalde voorkeur. Ik zie graag een type duif van gemiddelde grootte, niet te groot en niet te klein, met een goede gezondheid, uitstraling, houding, karakter; het moet een beste vlieger zijn met een schoon, zacht en dik verenkleed. Ik koppel mijn beste duiven aan elkaar en hoop op een beetje geluk. Kweken komt neer op eindeloos proberen goede of betere duiven te kweken, wat met snel groeiende, graag etende, pienter uit de ogende kijkende en rustig in de schaal liggende piepers hoopgevend begint.

Zekerheid over de nakomelingen heb je nooit, maar de betere liefhebbers dromen niet, die houden hun duiven in de gaten en sturen het proces waardoor de kans op geluk groter is.

De jongen krijgen een ring met zeven dagen. Niet veel later, omdat csepelers wat dikkere poten hebben dan bijvoorbeeld boedapesters en het later moeizamer gaat en je gebruik moet maken van een glijmiddel zoals speeksel of zeep. Na 25 dagen speen ik de jonge duiven. Ze krijgen de kweekmengeling die ze gewend zijn van het kweekhok. Zodra de jonge duiven allemaal goed eten en drinken, leer ik hen de huisregels. Wie graag eet, moet gehoorzamen! Eén is, dat er na het eten geen korreltje meer in de voerbak ligt. En als dat wel het geval is, dan heb ik de fout gemaakt te veel te geven. Ze moeten alles zelf leren.

Ik zet een pieper nooit in de spoetnik, op de valplank of op het dak. Een jonge duif moet zich zeker en veilig voelen bij alles wat hij doet. Als de piepers na twee dagen vertrouwd zijn in het hok zet ik de klep open en daarmee begint het proces van verkennen van het dak en de omgeving. Ik zorg ook, dat ze wat honger hebben om ze vlot weer binnen te lokken met wat snoepzaad als ik dat nodig vind, bijvoorbeeld bij plotselinge verandering van weer, omdat er andere duiven rondvliegen of spelende kinderen etc. Nooit dwing ik piepers door bijvoorbeeld de klep te sluiten, om buiten het hok te blijven als ze naar binnen willen. Ik leer ze dus in alle rust de omgeving goed te kennen. Opjagen doe ik ze nooit, want dat is iets dat risico's inhoudt en het proces verstoort van leren kennen van de omgeving. Heb vertrouwen in de vliegcapaciteiten van je ras. Vliegen komt wel, maar pas op het moment dat ze daar aan toe zijn. Ik doe het al jaren zo en verlies heel weinig jonge csepelers bij het uitwennen.

Voer en voeren

Ik voer seizoenenhandelsmengelingen van gemiddelde grootte, prijs en samenstelling. De goedkoopste mengelingen vind ik te grof en te weinig gevarieerd qua samenstelling en de duurste zijn uiteraard duurder en misschien niet veel beter. Ik eis van mijn duiven dat ze op een natuurlijke manier gezond blijven en als mijn duiven alleen goed kunnen presteren en gezond blijven met de duurste mengelingen aangevuld met dure voedingssupplementen zijn het niet de duiven die ik wil. Kortom, ook zonder die dure toevoegingen moeten mijn duiven op een natuurlijke manier gezond blijven.

Aan de door mij gekozen voermengeling voeg ik op mijn manier enkele eenvoudige en goedkope extra's toe. Twee keer per week bevochtig ik het voer met lookolie of een eetlepel Naturaline (plantenextract) van Natural en meng ik wat biergist door het voer. Tijdens de kweekperiode en op warme zomerdagen doe ik meerdere keren per week een eetlepel Naturaline of (appel-)azijn in het drinkwater. De verzuring zal trichomen van het geel niet verdelgen, maar ik denk dat de duiven minder snel aangetast worden en dat het geel zich minder verspreidt. Dagelijks krijgen mijn duiven vers grit dat ik tussen het voer meng. Verder doe ik dagelijks een kleine hoeveelheid P40 of kuikenopfokkorrel, snoepzaad en schoon metselzand door het voer. Wekelijks krijgen ze een potje met multi-mix mineralenvoeder van de Patagoon.

Verder krijgen ze als ik wat verse groente zoals boerenkool, sla, fijngesneden wortel of bieslook over heb in de keuken hun deel in een potje. Mijn ervaring is dat duiven groenten moeten leren eten, maar als ze het kennen, eten ze het graag. Als ik de verzorging van mijn duiven op een rijtje zet, lijkt het een heel gedoe, maar het zijn allemaal eenvoudige taken. Mijn duiven krijgen de zorg die de vorm, weerstand en gezondheid bevordert door een redelijke stiptheid bij de verzorging, zuivere lucht en rust op het hok, de juiste voeding met geen overdaad aan voedingssupplementen en wekelijks een bad.

Bij duiven die broeden en niet kweken geef ik in deze periode bijna uitsluitend zuiveringsmengeling, in de herfst tijdens de rui voeg ik een kleine hoeveelheid onkruidzaad toe aan het voer en in de winter bij zware vorst hebben ze meer voer nodig en doe ik extra maïs onder het voer. Dat is de maïs die de kwekers niet gegeten hebben en ik heb gezeefd en bewaard voor de winterperiode. Bij vriesweer is het belangrijk dat je duiven na de maaltijd een uurtje kunnen drinken.

Duiven juist genoeg voer geven, vind ik het moeilijkste omdat je het per dag aan wisselende omstandigheden moet aanpassen. Je kunt natuurlijk ook anders voeren, maar er moet een duidelijke lijn in je voermethode zitten. Vergeet grit en mineralen niet.

Drinken en kuren

Mijn medicatiebeleid is ook eenvoudig. Ik kies voor een strenge selectie op natuurlijke gezondheid en denk niet dat ik van een herhaaldelijk zieke, mogelijk slechte duif, een goede kan maken met medicatie. Maar ook een goede duif kan ziek worden en die krijgt van mij wat clementie. Als duiven of een duif een probleem met de gezondheid hebben, moet je eerst de oorzaak opsporen of laten opsporen door een duivendierenarts en dan pas kun je mogelijk het probleem adequaat behandelen. Maar een consult, onderzoek en medicijnen kosten geld en waarschijnlijk meer dan de duif waard is. Ook weten we dat veelvuldig gebruik van antibiotica het probleem van ziekten door bacteriën niet oplost. Steeds meer ziekmakende bacteriën zijn resistent geworden voor veel soorten antibiotica en dat is voor de toekomst een groot gevaar voor mens en dier. Wie durft het vroeger zo aangeprezen duivenvlees nog op te eten? Ik eet het graag, maar doe dat alleen als ik zeker weet dat de desbetreffende duif niet of slechts zeer beperkt met medicijnen is behandeld. Het is mijns inziens verstandiger strenger te selecteren op gezondheid dan zonder grondig onderzoek veelvuldig medicijnen te geven. Het is zo simpel: een zieke duif kan je hele hok besmetten en veel ellende veroorzaken, maar een opgeruimde zieke duif of slecht presterende duif mis je maar kort en kun je snel vervangen door andere te kweken.

Ik kuur mijn duiven tijdens de kweekperiode allemaal als ze de eerste keer broeden tegen trichomoniasis. Het medicijn meng ik altijd door het voer dat bevochtigd is met verdunde Roosvicee of gesuikerd water gedurende zeven dagen. Een keer ben ik het vergeten en heb ik de duiven gekuurd toen de eerste jongen geringd werden en ik zag geen nadelige gevolgen. De kwekers worden daarna niet meer behandeld tenzij ik verschijnen zie van waterige mest, slecht eten en een krop met veel water en weinig granen. Gespeende jongen met een matige conditie en te weinig eetlust kuur ik ook tegen het geel en in de meeste gevallen verdwijnen de klachten. Verdwaalde duiven die terugkomen zet ik een paar dagen apart om ze goed in de gaten te houden en ik steek ze twee dagen achter elkaar een tabletje Trimonex of Belga Magix (tegen het geel, hexamitose en kropslimvliesontstekingen) op. Ik streef er naar een keer per jaar te enten tegen paramyxovirus en de duiven in het najaar tegen paratyfus te behandelen. Alleen de kwekers krijgen een keer per maand multivitamines over het voer, maar of het ook echt nodig is, weet ik niet. Hun drinkwater is schoon water uit de kraan. Bij heet weer in de zomer ververs ik bij voorkeur het drinkwater twee keer per dag. In lauw water kunnen mogelijk aanwezige ziektekiemen zich gemakkelijk en snel vermenigvuldigen.

Problemen

Als duiven lusteloos in het hok zitten, hun conditie niet goed is, ze niet alert zijn en geen zin hebben in vliegen, minder en niet gretig eten, natte mest produceren en minder dan je gewend bent in de lucht presteren, etc. hapert er iets. Denk dan na of je iets fout doet bij de dagelijkse verzorging. Vaak ben je zelf en niet de duiven de oorzaak. Dat kan van alles zijn, van te veel of te weinig voer of een verkeerde samenstelling, geen vers grit, onvoldoende rust op het hok, overbevolking, een duif niet verwijderd van het hok die er een paar dagen geleden niet goed uitzag, te zwakke selectie, etc. Denk ook na over de kwaliteit van je duiven, hok, voer en voermethode en je eigen methode van verzorging. Te vaak geven we de duiven de schuld van onze eigen fouten en veel liefhebbers beginnen dan onterecht te kuren. Koop in die situatie niet direct allerlei dure producten die een directe oplossing voorspiegelen. Begin dus bij problemen met na te denken over wat je mogelijk verkeerd doet en vraag een ervaren liefhebber van het ras om advies. Bespreek dus je problemen met je duiven en welke mogelijkheden er zijn om tot verbetering te komen. Want kleine veranderingen maken een groot verschil! En natuurlijk kun je ook een duivendierenarts raad vragen.